

PEYGAMBERİMİZ VE ŞAHSİYET İNŞASI

Yüce Rabbimiz, insanı en güzel şekilde yaratmış (Tîn, 95/4); akıl ve irade ile donatmış, iman-küfür, iyi-kötü, güzel-çirkin, itaat-isyan arasında yapacağı tercihleriyle imtihana tabi tutmuştur (Mülk, 67/2). İnsanoğlu, Yaraticısına nasıl kul olacağını, O'na nasıl ibadet edeceğini, çevresiyle olan ilişkilerinde nasıl bir tutum sergileyeceğini ve ebedî hayata nasıl hazırlanacağını vahiy ve vahyin hayata yansıyan hali olan peygamberler vasıtasıyla öğrenmiştir. Zira insan; hayatın anlamına ve gayesine, varlığın başlangıcına ve sonuna, bilginin kaynağına ve sıhhatine dair tüm sorularına en doğru cevapları ancak vahyi ve sünneti referans alarak bulacaktır.

Şahsiyet; kişiyi tanımlayan hem doğuştan gelen hem de sonradan kazanılan nitelikleri muhtevi, insanın benliğine ait ruhsal ve manevi özelliklerin tamamını ifade eden bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim,

مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ، فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ...

“Her doğan fitrat üzere doğar, sonra annesi babası onu Yahudi yahut Hristiyan veya Mecûsi yapar.” (Buhârî, Tefsîr, (Rûm) 2; Müslim, Kader, 22) hadis-i şerifi; şahsiyet oluşumunda ailenin, eğitimin ve çevrenin önemine dikkatleri çekmektedir.

Son Peygamber Hz. Muhammed (s.a.s) de yeryüzünün halifesi olarak yaratılan insana, varlık gayesini hatırlatmak ve şahsiyetini en mükemmel şekilde oluşturmasına rehberlik etmek üzere görevlendirilmiştir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.s) cahiliye ortamının ürettiği; fitrata aykırı tutum ve davranışlar sebebiyle karanlıklar, buhranlar ve çatışmalar içinde kalmış insanlığı, Kur'an ve sünnet rehberliğinde aydınlığa, huzura ve barışa kavuşturmuştur. Bu sebeple şahsiyet; kimlik ve kulluk şuurunun oluşmasında hiç şüphesiz Resul-i Ekrem en güzel örnektir. Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَذِكْرٍ

“Andolsun, Allah'ın Resulünde sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman ve Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.” (Ahzâb, 33/21)

Peygamber Efendimiz (s.a.s)'in mesajları sadece bir bölgeye, bir çağa, bir mekâna, bir kavme özgü değildir. Her çağda, her insana hitap eden kıyamete kadar insanlığı kurtuluşa götürecek evrensel çağrılardır. Dolayısıyla hangi çağda olursa olsun, hangi bölgede yaşarsa yaşasın, sosyal ve ekonomik seviyesi ne olursa olsun insanlığın yegâne kurtuluşu Rahmet Peygamberi'nin getirdiği ilkelere sınıksız sarılmaktan geçmektedir. Huzurlu bir toplumun inşası ancak Sevgili Peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.s)'in hayatını örnek almakla mümkün olabilir.

Şahsiyet inşasında en temel faktör imandır. İman, “mümin” nitelenmesine imkân veren, Müslümanın şahsiyetini oluşturan, ona kimlik kazandıran, onun hem dünyasını hem de ahiretini huzurlu kılan büyük bir nimettir. Müslüman, imanının ibadetlerle ve güzel ahlakla hayat bulacağını ve kemâle ereceğini bilir. Müslüman, Allah'a gönülden

inanan, ihlasla ibadet eden sorumluluk sahibi insandır. O, fitratındaki potansiyeli koruyup geliştiren şahsiyet sahibi kişidir.

Şahsiyetli bir müminin imanının temelinde, hayatın her alanında dikkat etmesi gereken ilke kendisi için istediği güzellikleri başkaları için de istemektir. Allah Resûlü (s.a.s) bu manada şöyle uyarıda bulunmuştur:

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

“Sizden biriniz kendisi için istediğini (Müslüman) kardeşi için de istemediği müddetçe hakıyla iman etmiş olmaz.” (Buhari, İman, 7; Müslim, İman 71)

Bencilliğin, egoistliğin had safhaya ulaştığı bir toplumda; insanların kendinden başkasını düşünemez olduğu bir çağda şahsiyetli insan olabilmek için empati sahibi bir mümin olmak, kendimizi başkalarının yerine koyarak onların duygularını ve hislerini anlamaya çalışmak ne kadar da önemlidir. Diğerkâmlığın kaybolduğu, îsar düşüncesi yani ihtiyaç sahibini kendine tercih etme anlayışının yok olmaya yüz tuttuğu bir dünyada İslam'ın bizlere öğrettiği, Sevgili Peygamberimiz (s.a.s)'in örneklik ettiği paylaşma ve yardımlaşma ahlakını kuşanmak ve bu ahlakın gerektirdiği şahsiyet özelliklerini göstermek hem kendimiz hem de içerisinde yaşadığımız toplumumuz için huzur ve mutluluğa giden yolun anahtarındır.

Yüce Allah'ın ve Peygamber Efendimiz (s.a.s)'in sevdiği şahsiyet sahibi, imanı karakterine kök salmış bir müminin diğer bir özelliği ise iyilik yaptığı zaman sevinmesi, kötülük yaptığı zaman da üzülmesidir. Rahmet Peygamberi (s.a.s) bu hususta şöyle buyurmuştur:

...مَنْ عَمِلَ حَسَنَةً فَسُرَّ بِهَا وَعَمِلَ سَيِّئَةً فَسَاءَتْهُ فَهُوَ مُؤْمِنٌ

“Kim bir iyilik yaptığında seviniyor, bir kötülük yaptığında üzülyorsa o mümindir.” (İbn Hanbel, IV, 399)

Şahsiyet sahibi bir mümin sözlerinde, tavırlarında ve davranışlarında bilinçli ve şuurlu olandır. Diğer bir ifadeyle imanı hayatının her alanına yansıtan, yaşayan ve hisseden insandır. Peygamber Efendimiz (s.a.s) imanı hissetmenin, imanın tadına varmanın üç hususa bağlı olduğunu ifade etmiştir:

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا ، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ

“Şu üç özellik kimde bulunursa o kişi imanın tadına erer: Allah ve Resûlü'nü herkesten çok sevmek, sevdiği kişiyi sadece Allah için sevmek, imandan sonra küfre dönmekten, ateşe atılmaktan çekindiği gibi çekinmek.” (Buhârî, İmân, 9; Müslim, İmân, 67).

Allah Resûlünün sevdiği Müslümanda bulunması gereken bir temel özellik de bütün yaptıklarını sırf Allah rızası için yapmasıdır. Yaptıklarını Allah için yapmak, Allah'ı niyete alarak yapmak, Allah'ın dediklerini yapmak, Allah'ın rızasını kazanmak için

yapmak... Zira Allah rızası her hayrın başı, her güzelliğin mihenk noktasıdır. Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ
وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Allah mümin erkeklere ve mümin kadınlara içinde ebedî olarak kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetler ve adn cennetlerinde güzel meskenler vaad etmiştir. Allah’ın rızâsı ise hepsinden büyüktür, işte büyük bahtiyarlık da odur.” (Tevbe, 9/72).

Bu itibarla müminin gönül dünyasını manevi kirlilerden temizleyerek başka gayeler için değil sadece Allah rızasına ulaşmak için gayret göstermesi hem bu dünyada hem de ahirette faydasına olacaktır.

Şahsiyeti oluşturan, davranışlara yansıtan unsurlardan biri de ihlastır. Çünkü ihlas ve samimiyetin temelinde sadece Allah’a yönelme, Allah’a kul olma ve O’nun rızasını gözetme arzusu vardır. İnsan için ancak niyetinin karşılığı, samimiyetinin semeresi vardır. Kişi duruşuyla, hareketleriyle, oturup kalkmasıyla, söz ve fiilleriyle kalbinden geçenleri yansıtır. Eğer kalbinden geçenlerle yaptıkları mutabık olursa bu birliktelik ona her hâlükârda sevap kazandırır. Bu anlamda Allah Resulü (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِذَا هَمَّ عَبْدِي بِحَسَنَةٍ وَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبْتُهَا لَهُ حَسَنَةً، فَإِنْ عَمِلَهَا كَتَبْتُهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَيَّ
سَبْعِمِائَةٍ ضَعِيفٍ، وَإِذَا هَمَّ بِسَيِّئَةٍ وَلَمْ يَعْمَلْهَا لَمْ أَكْتُبْهَا عَلَيْهِ، فَإِنْ عَمِلَهَا كَتَبْتُهَا سَيِّئَةً وَاحِدَةً.

“İzzet ve celâl sahibi Allah şöyle buyurdu: "Kulum iyi bir iş yapmaya niyet eder de yapmazsa ona bir iyilik sevabı yazarım. Ama onu yaparsa on kattan yedi yüz kata kadar iyilik sevabı yazarım. Eğer kulum, bir kötülük yapmaya niyet eder de yapmazsa onu günah olarak yazmam. Fakat yaparsa ona bir kötülük günahı yazarım.” (Müslim, İmân, 204; Buhârî, Rikâk, 31).

İşte bu ifadeler, Yüce Allah’ın; kullarının niyet ve gayelerine, kalplerine ve gönüllerine baktığını; bunları nazarı itibara aldığını göstermektedir. Öyleyse farklı niyet ve düşünceler değil bizim hayatımızı, karakterimizi şekillendiren tek bir niyet, tek bir amaç, tek bir gaye vardır: O da Allah’ın rızasını kazanma niyetiyle yaşamaktır.

Bununla beraber niyet Allah’ın rızası dışında bir gayeye matuf olursa işte burada da riya ve gösteriş için içine girmektedir. Riya ve gösterişin, insanlar arasında şan almak, nam kazanmak için yapılan davranışların da sonuç itibarıyla Rabbimiz nazarında bir anlam ifade etmediği açıktır.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s) bir hadisinde mahşer gününde üç kişinin ilâhî huzurda nasıl hesaba çekileceklerini tasvir eder. Bunlardan birincisi, Allah yolunda canını verebilecek kadar fedakârlık gösterdiğini düşünen kişidir. Bunu hesap ederek çok büyük mükâfata mazhar olacağını ümit eden bu kişi, nihayet büyük hesap için Allah’ın huzuruna getirilir. Önce, Yaratan’ın ona bahsettiği nimetler bir bir sayılır. O da sayılan nimetlere mazhar olduğunu itiraf eder. Ardından, “Peki, sen bu nimetlerin

karşılığı olarak neler yaptın?" diye sorulur. Allah yolunda canını bile verdiğini düşünerek, "Senin yolunda çarpıştım. Sonunda şehit edildim." der. Onun gerçekte ne için savaştığını çok iyi bilen Allah Teâlâ asıl niyetini açığa çıkarır: "Yalan söylüyorsun! İnsanlar sana "cesur" desinler diye savaştın. Zaten bu dileğin de gerçekleşti. İnsanlar, ardından senin ne kadar kahraman biri olduğunu anlatıp durdular." Allah (c.c), meleklerine emir verir ve şehitlik sevabı bekleyen kişi sürüklenerek cehenneme atılır.

Diğeri de ilim tahsil eden, bilgisini başkalarıyla paylaşan, aynı zamanda Kur'an'ı güzel okuyan bir ilim adamıdır. Allah, ona da ikram ettiği nimetleri tek tek sayar. O da bu nimetlerin kendisine ikram edildiğini itiraf eder. Allah ona da sorar: "Peki, bunca nimetin karşılığı olarak ne yaptın?" Adam, "İlim tahsil ettim, bildiklerimi insanlara öğrettim ve senin rızan için Kur'an okudum." karşılığını verir. Allah önceki gibi onun da riyakârlığını açığa çıkarır: "Yalan söylüyorsun! İnsanlar sana "âlim" desin diye bu ilmi tahsil ettin. Güzel bir Kur'an okuyucusu desinler diye okudun ve bunu dediler." Allah Teâlâ emir verir ve melekler bu kişiyi de sürükleyerek cehenneme atarlar.

Sonuncusu, servet sahibi olmuş, dünyalık olarak her istediğini elde etmiş bir zengindir. Allah, ona da ikram ettiği nimetlerini hatırlatır. O da bu nimetlere mazhar olduğunu itiraf eder. Allah ona da sorar: "Peki, sen bunca nimetin karşılığı olarak ne yaptın?" Allah yolunda pek çok infakta bulunduğunu hesap eden adam, sevap beklentisi içerisinde, "Malın harcanmasını istediğin tüm yerlere senin rızan için infakta buldum. Hiçbirini boş geçmedim." cevabını verir. Onun da ne maksatla infakta bulunduğunu, bu işleri nasıl gösteriş için yaptığını bilen Yüce Allah, adamın gerçek niyetini ve samimiyetsizliğini açığa çıkarır, onu dünyadaki niyetiyle yüzleştirir: "Yalan söylüyorsun! Sen bütün bunları, insanlar senin için "ne cömert kişi" desinler diye yaptın. Zaten bu isteğin de gerçekleşti. Herkes senin için, "çok cömert bir insan" dedi." Allah (c.c) ardından meleklerle emreder ve adam sürüklenerek cehenneme atılır. (Müslim, İmâre, 152).

Şu bir gerçektir ki erdemli toplumların temelinde bireylerin eğitilmesi önem arz eder. Peygamber Efendimiz (s.a.s) de Müslümanların yetiştirilmesi adına eğitimi önemsemiştir. Hicretten sonra ilk iş olarak Medine'de Mescid-i Nebevi'yi inşa etmiş, Mescid-i Nebevi ve müştemilatında bir mektep gibi hem öğrenci yetiştirmiş hem de İslam'ı öğrenmek isteyen kişi ve gruplara din-i mübîni anlatmıştır.

Allah Resûlü (s.a.s), "**Kadın ve erkek her Müslüman'a ilim öğrenmek farzdır.**" (İbn Mace, Mukaddime, 17), "**Beşikten mezara kadar ilim tahsil ediniz**" (Beyhaki, Şuabu'l-İman, Beyrut, II. 254) buyurarak, ilmin sürekliliğini, kadın erkek herkesi kapsadığını ve her yaşta şahsiyeti inşa eden rolünü vurgulamıştır. Ayrıca "**Kim ilim için yola çıkarsa Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır. Melekler, hoşnutluklarından dolayı ilim talebesine kanatlarını serer. Sudaki balıklara varıncaya kadar yer ve gök ehli âlim kişinin bağışlanması için Allah'a yakarır... Kuşkusuz âlimler peygamberlerin vârisleridir.**" (Tirmizî, İlim, 19) buyurarak ilimle hayatını süsleyenleri ve karakterini terbiye edenleri müjdelemiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.s)'in yetiştirdiği sahabe-i kiram şahsiyet ve karakter bakımından insanların en olgun ve mümtaz olanlarıdır. Kutlu Nebi, onların şahsında kıyamete kadar gelecek bütün müminleri çeşitli vesilelerle tavsif etmiş ve bizlere örnek göstermiştir.

Mümin hem Allah'a kulluk vazifesini hem de yaratılmışlara olan iyilikleri itibarıyla Peygamber Efendimizin ifadesiyle bal arısı gibidir. Efendimiz, müminin bu özelliğini veciz bir şekilde şöyle ifade etmiştir: “...**Mümin bal arısına benzer; güzel şeyler yer, güzel şeyler üretir, güzel yerlere konar, konuştuğu yeri de kırmaz ve bozmaz.**” (İbn Hanbel, II, 199; Hâkim, Müstedrek, I, 110 (1/76)).

Mümin kendisine, ailesine, topluma ve insanlara yararlıdır. Hiçbir kimseyi kırmaz, incitmez. Toplumda fesat çıkarmaz, ıslah etmeye çalışır. Çevreyi kirletmez, hiçbir canlıya zarar vermez. Mümin, Rabbine iyi bir kul, ailesine yararlı bir fert, akrabalarına yardımsever bir dost, milletine ve tüm insanlığa zararı dokunmayan bir insan olmaya çalışır. Çünkü Allah'a olan sorumluluğunun altındaki şahsiyeti ve karakteri bunu gerektirir.

Bundan dolayı Peygamberimiz (s.a.s) müminin misalini hurma ağacına benzetmiştir: “...**Rabbinin izniyle her zaman meyve verir ve yaprakları da hiçbir zaman dökülmez.**” (Buhârî, Edeb, 89). İnsanlar da müminden istifade ederler. Nasıl ki hurma ağacının gölgesi, yeşil yaprakları, lezzetli meyveleri hep canlı, taze ve faydalıysa mümin de aynı şekilde her zaman, her yerde, her varlığa faydalıdır. Müminin şahsiyet ve karakteri süreklilik arz eder. İbadetleri süreklilik arz eder. Güzel ahlakı süreklilik arz eder.

Sevgili Peygamberimiz başka bir hadislerinde de mümini yeşil ekine benzeterek şöyle buyurur:

مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ حَامَةِ الزَّرْعِ يَفِيءُ وَرَقُهُ، مِنْ حَيْثُ أَتَتْهَا الرِّيحُ تُكْفِئُهَا، فَإِذَا سَكَتَتْ اعْتَدَلَتْ،
وَكَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ يُكْفَأُ بِالْبَلَاءِ...

“Mümin, yeşil ekine benzer. Rüzgârla eğilir fakat yıkılmaz. Rüzgâr sakinleştiğinde yine doğrulur. İşte mümin de böyledir; o da bela ve musibetler sebebiyle eğilir fakat yıkılmaz...” (Buhârî, Tevhîd, 31).

Şahsiyetli Müslüman sabit kademdir; yönü, yörüngesi herhangi bir rüzgârla değişmez. Onun yolu sırat-ı müstakimdir, bu yoldan şaşmaz. İmtihanlar, sıkıntılar yaşasa da sabır ve metanetle direnir; yıkılmaz, isyan etmez. Şahsiyetini dimdik ayakta tutan imanından güç alır, ibadetleriyle Rabbiyle bağını devam ettirir, ahlakıyla kendini kötülüklerden korur.

Müminin değeri başkasından değil, bizatihi Rabbine olan imanından kaynaklanır. Değeri imanı ile anlam bulur, ibadetleriyle korunur, ahlakıyla süslenir. Allah Resûlü (s.a.s)'in tasviriyle: “... **mümin altın parçasına benzer; sahibi ona körükle üflese bile değişmez ve azalmaz...**” (İbn Hanbel, II, 199; Hâkim, Müstedrek, I, 110 (1/76)). Müminin içi dışı birdir; yanıltmaz, aldatmaz, yalan söylemez. Kalbi temiz, niyeti halistir; şirke bulaşmaz, aklını ve gönlünü kötü düşüncelerle kirletmez. Sevinçte de hüznünde de istikametten ayrılmaz.

Mü'min, şahsiyetini imanla inşa eder, hiçbir güç onu Allah'a iman ve Hatemü'l-Enbiya Hz. Muhammed Mustafa (s.a.s)'e ümmet olmaktan mahrum edemez. Mümin, zalimin karşısında, mazlumun yanındadır; hiçbir kuvvet onu hak ve hakkaniyetten,

garibe yurt, mazluma umut olmaktan alıkoyamaz. Mümin haramdan sakınıp, helale koşar; hiçbir menfaat ona helali terk ettirip harama bulaştıramaz. Mümin, iyiliği yayıp kötülüğe engel olur; hiçbir dünyalık onu iyiliğin yolundan çevirip kötülüğe esir edemez. Mümin merhameti kuşanır, öfkeye esir olmaz; hiçbir sataşma ona sabrı ve metaneti, affı ve hikmeti unutturamaz.